

Scenă din „Prima simfonie” de A. Gladkov
(Teatrul Comsolului Leninist)

Călin P. Florian

TEATRE DE TINERET, TEATRE CU TINEREȚE

Istoria ne-a obișnuit să dăm unor oameni și unor fapte notorii numiri care nu totdeauna trebuie înțelese „ad litteram”.

De câte ori nu întilnim epitetele „mare” sau „măreț” atribuite unui personaj istoric, unui scriitor sau unui eveniment! Dar totdeauna, aceste adjective ne sugerează nu dimensiunea materială, nu proporția fizică ci amploarea unor fapte, a unei activități, a unui talent.

Dacă, de exemplu, Petru cel Mare, prin coincidență, era și la propriu un adevărat uriaș, ale cărui mundire interminabile fac senzația muzeelor în care se păstrează, în schimb Ștefan cel Mare, personalitate care — la proporțiile istoriei noastre — a jucat prin faptele sale un rol similar, era nevoit să urce pe Voitiș, calu-i legendar, ajutat de Aprodul Purice.

Nu se cer prea multe exemple pentru a demonstra că fiecare om sau instituție din societatea civilizată și-au primit totdeauna, obiectiv, titlul care reprezenta reflectarea actelor lor în conștiința oamenilor, chiar dacă acest titlu nu era sinonim cu acela pe care și-l revendicau.

Uneori însă și porecele sînt plăcute prin paradoxul pe care-l exprimă. Sînt convinși că printre fericiții spectatori care au vizionat spectacolele Teatrului Mic Academic din Moscova, aflat în turneu la București în luna aprilie, au fost mulți pe care i-a nedumerit acest teatru... Mic.

Mulți s-au mulțumit probabil să conchidă că acesta este cel mai mare teatru... Mic pe care l-au văzut, fără să știe că „porecla” i se trage din secolul trecut, cînd în centrul bătrînei Moscove erau numai două teatre, și clădirea lui se afla, ca și astăzi, în imediata vecinătate a monumentalului templu de artă care a fost și este Teatrul Mare...

***

Era socialistă, care a început acum patru decenii în Țara Sovietică, a dat posibilitate și vigoare omului spre a-și săvîrși singur minunile. Odată cu giganticele construcții socialiste care au început să se înalțe, setea năstăvilită de cultură a omului eliberat i-a dat acestuia posibilitatea să-și făurească din minuscula peniță de metal un uriaș fier de plug cu care a pornit la desțelenirea ogorului culturii.

Printre instituțiile culturale care au însuflețit de la început pe făuritorii unei lumi noi, teatrul a ocupat în permanență un loc de frunte și de aceea statul sovietic i-a acordat totdeauna cel mai mare sprijin.

În amintirile sale, V. I. Kalinin povestește că Lenin i-a vorbit odată despre marea putere de înrîurire a teatrului, spunînd că teatrul este singura instituție capabilă să înlocuiască religia.

Astăzi, după mai bine de patruzeci de ani de la revoluție, în Uniunea Sovietică funcționează peste cinci sute de asemenea instituții. Ca și la noi, fiecare teatru își are spectatorii lui, firma lui, și poate mai mult ca la noi, stilul său, „profilul” său propriu. Aș vrea să mă opresc puțin la cele pentru care 29 octombrie, ziua glorioasei aniversări a Comsomolului, este și data nașterii multor echipe artistice de tineret, devenite ulterior *teatre* de tineret.

S-au împlinit în acea zi patru decenii de la înființarea Uniunii Tineretului Comunist-Leninist, a Comsomolului. Cu această ocazie toate teatrele sovietice și în special cele de tineret au organizat decade alte artei, festivaluri republicane și un festival unional cu piese pentru tineret. În afară de aceasta la Moscova a avut loc și un festival al „Teatrelor Tinărului Spectator”¹.

Festivalul a demonstrat o dată mai mult realizările remarcabile ale teatrelor de tineret, talentul și îndrăzneala tinerilor regizori și actori, precum și aportul prețios al artiștilor mai maturi din sînul acestor colective. S-au făcut de asemenea remarcate diversitatea stilurilor, a profilurilor, maturitatea și specificul teatrelor naționale de tineret.

---

¹ În Uniunea Sovietică, în afară de cele două teatre de tineret de la Moscova și Leningrad, care poartă numele Comsomolului Leninist, și de Teatrul Central de Copii din Moscova, unic în felul său, există în capitalele de republici și în orașele mai mari, peste 30 de teatre de tineret denumite prescurtat „TIUZ”, ceea ce înseamnă „Teatrul Tinărului Spectator”.

Ceea ce au însă comun toate teatrele de tineret sovietice este compoziția judicios alcătuită a colectivului artistic și profilul repertoriului promovat. Fiecare din ele e un teatru *pentru* tineret și *cu* tineret. Actorii maturi din aceste colective, ca și cei maturizați în ele, fac împlinirea, închegarea și armonizarea colectivului care să poată realiza o cât mai corespunzătoare valorificare a repertoriului stabilit.

Dar repet, profilul sau poate mai bine zis fața, specificul, într-un cuvânt, existența însăși a acestor teatre o determină *repertoriul*. Aceste colective au luat ființă și s-au dezvoltat din necesitatea reflectării în teatru a vieții și frământărilor tineretului; ale unui tineret născut în revoluție și crescut pe fronturile războiului civil, ale Războiului pentru Apărarea Patriei; într-un cuvânt, într-o permanentă luptă cu vechiul — alături de generația părinților — și care s-a dezvoltat pe schelele construcțiilor pașnice și în școlile sovietice. Odată înființate, s-a ivit o a doua necesitate: aceea a promovării tinerelor talente, a educării unei generații de artiști al căror talent avea să se impună pe scenele tuturor teatrelor. Există o fericită îmbinare a preocupării de a se reprezenta piese care să crească și uneori să călăuzească elanul tinereții, cu preocuparea față de perfecționarea permanentă a măiestriei artistice.

Așa de pildă, cu treizeci de ani în urmă, în îndepărtatul oraș Irkutsk, a luat ființă un teatru al tineretului muncitor (TRAM), format din tineri din fabrici, uzine și școli, care fusese inițial o „Brigadă comsomolită de șoc“. În 1957 acesta a devenit Teatrul Tinărului Spectator, cu un bogat repertoriu format din piese sovietice, clasice ruse și universale, cu care întreprinde și turnee în fabrici, colhozuri și unități militare. Colaborarea cu dramaturgul local P. Maliarevski a fost foarte fructuoasă și teatrul a jucat pînă în prezent șapte din piesele lui.

Istoria Teatrului Tinărului Spectator din Irkutsk e istoria majorității teatrelor de tineret din Uniunea Sovietică. Festivalul de care am amintit mai sus a fost un minunat prilej de sărbătorească trecere în revistă a ultimelor realizări ale Teatrelor Tinărului Spectator.

Astfel, T.T.S. din Moscova și Kiev s-au prezentat cu piesa *În numele revoluției* de M. Șatrov, o piesă despre primii ani ai revoluției, foarte potrivită pentru teatrele de tineret. Ea prezintă tema formării caracterului copiilor revoluției și preocuparea statului sovietic față de copii, aducînd pentru prima oară în scena teatrului pentru tineret figura marelui Lenin, interpretat destul de bine de tînărul actor M. Kolesnikov de la T.T.S. din Moscova și cu surprinzătoare măiestrie de V. Zubariov de la T.T.S. din Kiev. Piesa *În căutarea bucuriei* de V. Rozov a fost prezentată cu mare succes de Teatrul Central de Copii din Moscova și de T.T.S. din Riga.

T.T.S. din Leningrad s-a prezentat cu drama romantică a lui D. Dele *În parcul liceului*, care evocă anii de studii ai adolescentului Pușkin.

Tema transmiterii ștafetei războiului civil între două generații, redată atît de tulburător în drama lui B. Gorbatov : *Tinerețea părinților*, a prilejuit un minunat spectacol la Teatrul Tînărului Spectator din Saratov. La fel, T.T.S. din Novosibirsk a reprezentat cu succes piesa despre tinerii voluntari de pe pămînturile desțelenite în Altai, *Tovarășii romantici* de M. Sobol.

De același succes s-au bucurat și alte teatre ale Tînărului Spectator din celelalte republici sovietice, cu piesele : *Floarea de ferigă* de I. Kozel (Minsk), *Povestirea cerșetorului* de I. Ciavciavadze (Tbilisi), *Echipa de muzicanți* de M. Satrian (Erevan) și *Revolta* după Furmanov la T.T.S. din Kazahstan.

După cum se remarcă, majoritatea pieselor sînt consacrate luptei pentru instaurarea Puterii Sovietice, eroismului tinerilor luptători și istoriei pline de lupte grele și victorii a Comsomolului.

În afară de piesele prezentate la festival, în repertoriul stagiunii actuale ale T.T.S. din Moscova, Kiev, Habarovsk, Kirov, Lvov, Tambov, Saratov, Alma-Ata ș.a., întîlnim piesele *Sombrero* de S. Mihalkov, *În lume* după M. Gorki, *Aripile tinereții* de Liubenskoi și Artamonov, *Vaporul se numește „Pui de vultur“* de A. Galici, *Pavlik Morozov*, de Gubariov, *O pînză-n depărtare* de Kataev, *Liceenii* de Treniov, *Gani al nostru* de Husainov, cu care teatrele au pregătit spectacole în cinstea aniversării Comsomolului.

Tot în cinstea acestei aniversări, Teatrul Comsomolului Leninist din Leningrad a pregătit spectacole cu piesele : *O mică studentă* de N. Pogodin, *Vaporul se numește „Pui de vultur“*, precum și un spectacol „coupé“ din acte, tablouri și fragmente extrase din piesele jucate, care redau drumul glorios al Comsomolului.

Spuneam că specificul teatrelor sovietice de tineret, pe lîngă compoziția colectivelor, rezidă tocmai în repertoriul adecvat, în care pîrghia de bază o constituie piesele pe teme din viața și educația tineretului. Nu trebuie înțeles însă că ar fi vorba de o limitare mecanică și că în repertoriile acestor teatre nu întîlnim și piese cu o tematică mai largă.

De pildă, în repertoriul permanent al ultimelor stagiuni de la Teatrul Central de Copii din Moscova, alături de piese ca : *Înainte, cutezători!* de Zak și Kuznețov, *Așa s-a călît oșelul* după N. Ostrovski, *Doi căpitani* de Kaverin și de toate piesele lui V. Rozov, considerat ca dramaturg al teatrului, întîlnim *Burghezul gentilom* de Molière, *Suflete moarte* după Gogol, *Cimpoierul din Strakonice* de J. K. Tyl, *Aventurile lui Cipollino* de Gianni Rodari și dramatizarea *Povestea poveștilor* de Zak și Kuznețov. Aceasta din urmă, constînd din patru povestiri dramatizate și anume : *Gonza și vioara* (poveste cehă), *Frunza galbenă* (poveste chineză), *Alunul și frînghia* (poveste indoneziană) și *Păstaia de mazăre și bătrînul grădinar* (poveste poloneză), a prilejuit tînărului regizor A. Efros, talentatul realizator al tuturor pieselor lui Rozov, un strălucit succes în genul de spectacol pentru copii.

Și mai edificator, și mai elocvent, ne apare peisajul repertoric al Teatrului Comsomolului Leninist din Moscova, care prin bogata sa tradiție artistică și valoarea colectivului se situează pe unul din primele locuri între cele aproape treizeci de teatre din capitala sovietică. Aici cunosc cele mai statornice succese de-a lungul mai multor stagiuni piese ca : *Un flăcău din orașul nostru* de Simonov, *Așa s-a călit oțelul* de Ostrovski, *Fiii Moscovei* de Rojkov, *Ani de pribegie* de Arbuzov, *Citadela sfărîmată* de Lovinescu, *Fetișcana de la fabrică* de Volodin, *Cînd înfloresc salcîmii* de Vinnikov, *Roata norocului* de frații Tur, *Alioșa Peșkov* după Gorki, *Oameni noi* după romanul lui Cernișevski, *Ce-i de făcut ?*, iar mai recent, *Piine și trandafiri* de Salînski și *În numele revoluției* de Șatrov.

În același timp tezaurul repertoriului permanent al teatrului e completat cu cele mai bune opere din dramaturgia universală : *Livada de vișini* de Cehov, *Căsătoria* de Gogol, *Cadaavrul viu* de Tolstoi, *Cyrano de Bergerac* de Rostand, *Fata cu ulciorul* de Calderon, *Vassa Jeleznova* de Gorki și, mai recent, *Sfînta Ioana* de G. B. Shaw.

În legătură cu această parte a repertoriului aș vrea să subliniez un fapt semnificativ.

Am avut prilejul să văd unele din aceste piese jucate și la alte teatre care nu se numesc *de tineret*. Cu inevitabile excepții, ca de exemplu în cazurile cîte unui venerabil patriarh al scenei, din punct de vedere artistic în general, interpretarea lor pare a fi aceeași și la teatrele obișnuite ca și la teatrul tineretului.

Există totuși ceva, un imponderabil, care face ca diferența de atmosferă, de temperament, uneori de ritm și totdeauna de punere în scenă să fie evidentă, aș putea spune palpabilă. Mi-amintesc de două spectacole cu piesa lui Gogol, *Jucătorii de cărți*, unul jucat de actorii de la renumitul Teatru de Satiră din Moscova, iar celălalt de un colectiv tînăr. Colegii maturi au trebuit să recunoască ei înșiși și au recunoscut cu bucurie că balanța s-a înclinat dintr-o mișcare în favoarea tinerilor lor colegi.

Aș vrea să remarc aici că un fenomen similar s-a petrecut și la noi cu unele spectacole ale Studioului Institutului de Teatru „I. L. Caragiale“. Cine n-a remarcat fermecătoarea suplețe a unor spectacole de producție și n-a regretat că acea prospețime, coeziune, acea respirație unitară, care fac farmecul unor asemenea spectacole, nu sînt totdeauna întîlnite în teatrele în care se risipesc proaspeții absolvenți ? Dacă nu ne prea bucură acest fapt, n-avem în schimb nici motive de mîhnire. E o lege obiectivă. Și speranțele se îndreaptă în mod firesc spre spectacolele Teatrului Tineretului, unde acest imponderabil poate și trebuie să fie prezent *totdeauna* și să se facă simțit.

Teatrul Comsomolului Leninist din Moscova, ca și confratele său leningrădean reușesc să păstreze acest specific și să imprime fiecărui spectacol al lor, chiar atunci cînd nu e vorba de o piesă de tineret, o tinerețe captivantă, un zbor

curajos al fanteziei (exemplu: *Umiliți și obidiți* după Dostoievski la Leningrad, în regia lui Tovstonogov), o tinerească zburdălnicie a ideilor generoase, în sfârșit un spirit de NOU care nu tinde să însemne „nemaivăzut“, dar te face să simți o adiere proaspătă, plăcută, sănătoasă, viguroasă...

***

Teatrele sovietice de tineret reușesc să te cucerească prin tinerețea care freamătă în fiecare spectacol. Cuvântul *tinerețe* pe firma lor ajunge să fie astfel pe cât de potrivit pe atît, poate, de neobligatoriu. În orice caz, chiar de le-ar zice altfel, ele ar rămîne tot de tineret, pentru că prin specificul lor te fac să-ți amintești permanent nu de nume, ci de *ceea ce sînt* ele într-adevăr, așa cum veșnic tînăra Julieta spunea despre iubitul ei Romeo :

„...Floarea

Pe care vre-o poveste a botezat-o roză

Tot dulce-ar mirosi, chiar de-ar chema-o altfel...“

Și bine fac, și bun exemplu dau !

Scenă din „Ani de pribegie“ de Arbuzov (Teatrul Comsomolului Leninist)

